

בבא קמא ע'

נהרדעי אמרו אין כותבים אורכתא על מטלטלין

אמרו חכמי הישיבה של נהרדעא, אין כותבים 'אורכתא' שהיא הרשאה, על מטלטלין. שאל רב אשי את אמימר מה הטעם לכך? אמר לו אמימר, משום מה שרבי יוחנן אמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו. וכיון שהמטלטלין אינם ברשותו, אינו יכול לכתוב לשליח הרשאה ולהקנותו, ואם אבד יכול לחזור ולתבעו מידי הנאמן¹³².

ויש אומרים, שנהרדעי אמרו שאין כותבים הרשאה על מטלטלין שכפרו בהם. מפני שכיון שהמפקיד תבע את הנאמן בבית דין וכפר בהם, כשכותב לשליח הרשאה עליהם הדבר נראה כשקר. אבל כותבים הרשאה על מטלטלין, אם לא כפר בהם¹³³.

ואמרו נהרדעי שהרשאה שלא כתוב בה לך דון וזכה והוצא לעצמך, אין בה ממש. משום שהנאמן יכול לומר לשליח אינך בעל דברים שלי. ואמר אביי שאם כתוב בה למחצה לשליש ולרביע לך דון וזכה והוצא לעצמך והשאר יהיה שלי. מתוך שהנאמן עומד לדין עם השליח ואינו יכול לומר לו לאו בעל דברים דידי את. הוא עומד אתו לדין על הכל.

ואמר אמימר, שליח שתפס את הממון שהוציא ועיכבו לעצמו, המפקיד אינו יכול להוציאו מידו¹³⁴. רב אשי אמר, אם כתב לו 'כל דמתענית מן דינא קבילית עלי¹³⁵ עשאו שליח, ואם השליח תפס לעצמו מוציאים מידו ונותנים למשלח¹³⁶. ויש אומרים שעשאו שותף בלשון זו. והנפקא מינה היא שאם עשאו שותף מועילה תפיסתו של השליח בחצי. והלכה שעשאו שליח¹³⁷.

משנה

שני עדים שהעידו שגנב והעידו שטבח או מכר, או ששנים אחרים העידו שטבח

132 לפי רש"י מדובר על פקדון. תוס' כתבו שדוקא על מטלטלין שגזל, אבל יכול לכתוב על מטלטלין של פקדון שהרי אדם יכול מהקדיש פקדון הפקיד אצל חברו. שהרי הגונב מבית הנפקד משלם כפל לבעלים. תוס'.

133 ר"ח כתב שהיום כותבים הרשאה על מטלטלין שכפר בהם. ור"ת מפרש שההלכה כלשון האחרונה שאומרת שאין כותבים על מטלטלין שכפר משום דמיחזי כשיקרא. והרי להלכה לא חוששים למיחזי כשיקרא כמו שמוכח בכמה מקומות בש"ס. וכיון שקי"ל כאיכא דאמרי כותבים הרשאה גם על הלואה וגם על מה שנגזל ממנו אפילו שאי אפשר להקנותם. מפני שעשאו שליח ועשו תקנה לענין שליחות כאילו קנה בקנין גמור. תוס'.

134 לפי הפירוש השני ברש"י ע"פ תשובת הגאונים וכן עיקר. ולפי הפירוש הראשון ברש"י אם לא כתב לך דון וזכי והשליח תפס אין מוציאים מידו.

135 וברי"ף כתוב, עלי הדר.

136 ולפי הפירוש הראשון ברש"י אם השליח תפס מהנאמן מוציאים מידו מפני שהוא שליח בלבד והתופס לחברו במקום שחב לאחרים לא קנה. רש"י.

137 הרא"ש כתב בשם הרי"ף שאין גורסים בגמרא והלכתא שליח שוויה. כיון שהרי"ף כתב בשם רבי יהודאי גאון שעשאו שליח ויכול לבטל את שליחותו ולעשות שליח אחר.

או מכר, משלם תשלומי ארבעה וחמישה. גנב ומכר בשבת¹³⁸, גנב ומכר לעבודה זרה. גנב וטבח ביום הכיפורים משלם ד' וה', מפני שיום הכיפורים זדונו בכרת ולא במיתת ביי"ד¹³⁹.

גנב משל אביו וטבח ומכר ואחר כך מת אביו¹⁴⁰, וכן אם גנב וטבח ואחר כך הקדיש, משלם תשלומי ארבעה וחמישה. גנב וטבח לרפואה או לכלבים, השוחט ונמצאת טריפה, השוחט חולין בעזרה משלם תשלומי ארבעה וחמישה. רבי שמעון פוטר בשני אלו. אם שחט ונמצאת טרופה או שחט חולין בעזרה פטור מתשלומי ד' וה' מפני ששחיטה שאינה ראויה אינה שחיטה¹⁴¹.

גמרא

לר"ע "דבר" ולא חצי דבר שנינו במשנה שאם שני עדים העידו על הגניבה ושני עדים אחרים העידו על הטביחה, או המכירה הם מחייבים אותו בד' וה'. והרי העדות של עדי הטביחה היא חצי דבר, שהרי ללא עדי הגניבה אפשר לומר שהוא טבח את שלו. ולכאורה המשנה אינה כרבי עקיבא שאמר דבר ולא חצי דבר. ששנינו בברייתא, אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל רבי יוחנן בן נורי ללמוד תורה, ויש אומרים שרבי יוחנן בן נורי הלך אצל אבא חלפתא. ואמר לו מה הדין אם המחזיק בשדה אכל פירות שלש שנים כל שנה בפני שני עדים אחרים? אמר לו, הרי זו חזקה. אמר לו, אף אני אומר כן, אלא שרבי עקיבא חולק ואומר דבר ולא חצי דבר. שכן כתוב בתורה: "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר" דבר ולא חצי דבר.

אביי אמר שר"ע מודה בב' אומרים אמר אביי, אפשר לומר שהמשנה היא כרב קידש וב' אומרים בעל וכן בעדי טביחה עקיבא. האם רבי עקיבא אינו מודה בשנים שאומרים שאיש קידש את האשה. ושנים אחרים אומרים שאיש אחר בעל אותה בתאריך מאוחר יותר שממיתים אותם על פי עדותם. ואפילו שעדי הביאה צריכים את עדותם של עדי הקידושין¹⁴². כיון שעדי הקידושין אינם צריכים את עדותם של עדי הביאה¹⁴³. גם עדותם של עדי הקידושין וגם עדותם של עדי הביאה נחשבות "דבר" בפני עצמן. וכך גם במשנה אף על גב שעדי הטביחה צריכים את עדי הגניבה, כיון שעדי הגניבה אינם צריכים את עדי הטביחה עדותם של עדי הטביחה היא "דבר" בפני עצמה.

138 אבל אם טבח בשבת קים ליה בדרבה מינייה ופטור מד' וה'. רש"י.

139 רש"י.

140 אבל אם מת אביו וטבח ומכר ירש את אביו ושלו הוא טובח ומוכר. רש"י.

141 אבל לרפואה ולכלבים היא שחיטה ראויה, מפני שאם הוא רוצה הוא יכול לאכול מהם. רש"י.

142 כל זמן שלא הוחזקה באשת איש ויתכן שהיא פנויה. תוס'.

143 והם עשו אותה אשת איש להאסר על כל העולם.

חכמים ממעטים מ"דבר" שני עדים ולפי חכמים הכתוב "דָּבָר" ולא חצי דבר, בא אומרים בגבה ושנים ואומרים בכריסה למעט שני עדים המעידים על הקטנה שיש לה ב' שערות, שאם העיד על חצי דבר אינה נעשית גדולה על פי עדותם. ואומרת הגמרא, שאי אפשר לומר שהכתוב בא למעט כאשר עד אחד אומר שראה שיערה אחת בגבה, בקשרי אצבעותיה, ועד אחד אומר שראה שיערה אחת בכריסה. שהרי עדות זו היא חצי דבר וחצי עדות, יש רק עד אחד על כל שיערה ופשוט שאינה עדות על סימן גדלות, שתי שערות. אלא כאשר שנים אומרים שראו שיערה אחת בגבה ושנים אחרים אומרים שראו שיערה אחת בכריסה. אלו אומרים שראו שיערה אחת בגבה ואלו אומרים שהיא קטנה. ואינה נעשית גדולה על פיהם כיון שכל שנים מהם מעידים על חצי דבר, ולא על דבר שלם.¹⁴⁴

גנב ומכר בשבת משלם ובברייתא שואלת הגמרא על מה ששנינו במשנה, שאם שנינו פטור מד' וה' גנב ומכר בשבת משלם תשלומי ד' וה'. ממה ששנינו בברייתא שאם גנב ומכר בשבת פטור מד' וה'? אמר רמי בר חמא, הברייתא מדברת כשהקונה אמר לגנב, עקוץ תאנה מתאנתי בדמי הגניבה ואקנה את הגניבה¹⁴⁵. והגנב פטור מתשלומי ארבעה וחמישה, כיון שהתחייב מיתה על לקיטת התאנה בשבת ונפטור מדין קים ליה בדרבה מיניה. שואלת הגמרא הרי אם בעל התאנה היה תובע בדין את הגנב שיחזיר לו את התאנה, או שיתן לו את הגניבה, הגנב לא היה חייב לשלם לו. כיון שהתחייב מיתה על לקיטת התאנה בשבת ונפטור מדין קים ליה בדרבה מיניה. נמצא שהמכירה אינה מכירה ומדוע ישלם ד' וה'¹⁴⁶?

ר"פ אמר באומר זרוק גנבתך לחצרי אלא אמר רב פפא, הברייתא מדברת באומר ותקנה לי חצרי לו זרוק גניבותיך לחצרי, ותקנה לי חצרי את הגניבה. שואלת הגמרא, אם הברייתא היא כרבי עקיבא שאמר 'קלוטה כמי שהונחה רמי'¹⁴⁷, כיון שדבר שנזרק לרשות היחיד נקלט באויר החצר כמו שהונח על גבי הקרקע. וחייב שבת וחייב הממון על המכירה באים כאחד והגנב פטור מתשלומי ד' וה'. אבל לחכמים שחולקים על רבי עקיבא כיון שהגניבה הגיעה לאויר של חצר ביתו בעל החצר קנה אותה, אבל לענין שבת הגנב לא התחייב

144 ואינו דומה לשנים המעידים על שנה ראשונה או שניה, כיון שהם מעידים שראו כל מה שהיו יכולים לראות באותה שנה. והר"ף מפרש מפני שעדותם הועילה לענין הפירות של אותה השנה, שאם לא ימצא עדים על שנים אחרות ישלם את הפירות שאכל. ולר"י נראה הטעם הראשון עיקר. תוס'.

145 התוס' הקשו אם הגניבה היא בחצרו של הלוקח הרי חצרו קנתה לו, ואם אינה בחצרו הרי פירות לא עושים חליפין. ולפר"ת שאמר שפירות לא קונים בתורת סודר אבל קונים בחליפין זה תחת זה נחא. וי"ל שהגניבה היא בחצרו. ואע"פ שהגנב חייב ד' וה' גם כשנתן במתנה הקושיה היתה רק על לשון מכירה. תוס'.

146 רש"י. ובספרים אחרים הגרסא היא ולמה נאמר ומכר בשבת הרי אינה מכירה.

147 התוס' הקשו הרי גם לר"ע כיון שהגיע לאוי החצר חייב שרה"י עולהעד לרקיע, ולענין קנין לא קנהעד שתגיע בין המחיצות. וי"ל שזרק דרך חלון או דרך פתח. ונקטו כאן ר"ע ולא רבי מפני שרבי אמר קלוטה כמי שהונחה רק ברשות היחיד מקורה. ור"ע אומר קלוטה כמי שהונחה גם ברה"ר שאינה מקורה.

משום הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד אלא כשנחה בקרקע החצר¹⁴⁸. וכיון שחיוב מיתה וחיוב הממון לא באים כאחד, הגנב אינו נפטר מתשלומי ד' וה' מתרצת הגמרא, מדובר כשבעל החצר אמר, לא תקנה לי חצרי את הגניבה עד שתנוח על הארץ.

רבא אמר אתנן אסרה תורה אפילו רבא אמר, שאפשר להעמיד את הברייתא כרמי בא על אמו בר חמא הסובר שאם בא על אחת מחייבי מיתה

ונתן לה טלה באתננה, הטלה אסור בהקרבה¹⁴⁹. ואפילו שאם לא היה נותן לה את הטלה והיא היתה תובעתו בדין, לא היו אומרים לו לקיים את מה שהתנה. מפני שהוא מתחייב בנפשו ונפטר מדין קים ליה בדרכה מיניה¹⁵⁰. ובכל זאת, אם הוא יתן לה את הטלה באתננה חל עליו איסור אתנן זונה. וכמו כן כאן, כיון שהגנב הקנה את הגניבה בכך, היא נחשבת למכירה.

148 התוס' הקשו כיון שהקנין הוא בין העקירה להנחה יש לומר קי"ל בדרכה מיניה כמו בזרק חץ מתחילת לסוף ד' וקרע שיראים מפני שעקירה צורך הנחה. ולפר"ת אפשר לומר שהקשו לפי ר' ירמיה שאמר שלא אומרים הגבהה צורך ניסוך ולא עקירה צורך הנחה. ור"י מתרץ שהיה יכול לתרץ כך ותירץ לפי המקשן שלא סובר את הטעם של עקירה צורך הנחה, באומר לא תקנה עד שתנוח. תוס'.

149 משום שעיקר אתנן נאמר בעריות. והתוס' הקשו אולי אתנן נאמר באומר לאשה טלי טלה זה ושכבי עם בנך. ור"י תירץ שפשט הכתוב הוא באתנן שהבועל נתן לאשה. תוס'.

150 אפ' שבמס' ע"ז אמרו שמדובר כשהאתנן עומד בחצרה. משום זה לא היה נאסר שאינו אתנן אלא מתנה. ועיקר הטעם של אתנן הוא משום שכשנותן לה הוא אתנן, כיון שצריך לתת לה לצאת ידי שמים אפ' לא עומד בחצרה נחשב אתנן ולא מתנה. תוס'.

